

in quantum fundabatur in culpa, satisfacere; quia potuit pro toto hujus reatu satisfacere. Ad confirm. Resp. 1. neg. conseq. si antecedens est verum, ideo verum est; quia ipsa gratiarum actio est novum beneficium DEI; per ipsum enim novum concursus. DEI ad ipsam gratiarum actionem, fit novum beneficium, & nova gratia: at satisfactio pro offensa non est nova offensa. Resp. 2. neg. ant. quia ipsa gratiarum actio potest esse actio reflexa in se ipsam, & pro se ipsa gratias agere: quo casu, utique est æqualis beneficiis acceptis omnibus; cum sit infiniti meriti.

409. Ob. 2. Passio Christi non fuit tam intensa, quam intense sunt poenae infernales: ergo non est condigna satisfactio pro istis. Confirm. Juxta nos merita Christi fuissent superflua: hoc est indignum DEO: ergo. Resp. neg. conseq. Valor, & dignitas meritorum Christi, non habetur ab intentione actionis, vel passionis, sed à dignitate Verbi. Ad confirm. neg. ma. Non est superfluum, quod habet alium finem, prudentissimè intendibilem, qualis fuit ostensio misericordiae, & liberalitatis Divinae. Dein, quamvis fuerit satisfactio superabundans, quia tamen non fuit ex justitia commutativa, potuit DEUS nolle alià esse contentus, & defacto non fuit: sed ex pacto voluit, non tantum aliquam superabundantem, sed etiam mortem crucis. Accedit, quod non potuerit DEUS habere satisfactio- nem tantum eodignam, & æqualem; cum hæc sit impossibilis.

410. Ob. 3. Rex debet mori pro regno, si hoc aliter non possit liberari ab interitu: ergo etiam Christus debuit mori pro hominibus; cum aliter à peccato liberari non potuerint: ergo Christus non est liberè mortuus; quia peccare non potuit: ergo nec est mortuus meritorie, adeoque satisfactio ejus est nulla. Confirm. Christus saltem tenebatur ex charitate succurrere nobis miseris: ergo. Hoc argumentum evertit seipsum; si enim Christi satisfactio non fuit libera, etiam non profuit, adeoque per illam Christus nobis succurrere non potuit, consequenter nec debuit. in forma conc. ant. neg. conseq.

Alij reges terreni sunt propter regna, non autem regna propter reges: & majus bonum est totum regnum, quam solus rex; unde non est mirum, quod minus bonum debeat exponi pro majore. Non ita se habet Christus Dominus, qui, utpote Filius DEI, non est propter nos, nec ipse est bonum minus, quam nos omnes simul, præsertim, cum ipse sit caput nostrum, non sicut alij reges; nam hi ita sunt caput, ut etiam recipiant influxum à membris, scilicet sustentationem, dignitatem, opes &c. Christus econtra gratias nobis tribuit, at à nobis nil accipit: sicut ergo rex non debet mori propter vitam servi vilissimi, ita nec Christus debuit propter nos mori; quia ipse longè magis excellit supra nos, quam rex supra servum.

Ad confirm. neg. ant. ex eadem ratione; non enim ordo charitatis obligat ad hoc, ut bonum majus expendatur pro minore: quamvis id Christus ex maxima, & liberrima charitate facere potuerit; cum damnus passionis potuerit facile reparari. Nec dicas, quod Christus saltem obligatus fuerit ex amicitia, aut charitate erga Patrem, ut ejus offensas deleteret; nam amicitia non opponitur offensis, nisi factis ab amico: neque charitas obligat ad satisfaciendum pro alienis offensis, maxime cum hæc amico, vel Patri, intrinsecè non nocuerint, & is potuerit pro libitu, vel reos punire, vel iis offensas condonare.

411. Ob. 4. contra 3. conclus. S. Paulus ad Hebr. 5. v. 7. dicit de Christo: *Exauditus est pro sua reverentia*: ergo ejus satisfactio non est acceptata ex pacto, sed propter ejus dignitatem. Confirm. Videtur inconveniens, ut Pater non acceptet satisfactio- nem à Filio oblatam: ergo per se absque acceptatione, & pacto, Christi satisfactio debuit in actu secundo acceptari. Et hinc S. Anselmus l. 2. *Cur DEUS homo. c. 19.* ait: *Necesse esse video, ut Pater Filio retribuat; alioquin, aut injustus esse videretur, si nollet, aut impotens, si non posset: quia aliena sunt à DEO.* Resp. neg. conseq. non enim Christus exauditus est propter suam reverentiam, vel dignitatem, in se sola spectatam, seu præcisè propter dignitatem Filij, sed propter dignitatem ejus, ut constituti fidejussoris, qualis factus est per pactum, & voluntatem DEI. Ad confirm. neg. ant. nam Patri ex alio titulo jam debebatur ea satisfactio: & hinc etiam S. Anselmi textum explicat Suarez, Bernal, ac plures alij apud Gormaz de *incarnat. n. 487.* in sensu latiore, nempe, quod Pater esset injustus, injustitià lætè sumptà pro infidelitate, si non acceptaret satisfactio- nem, postquam Christum constituit fidejussorem, ac cum eo pactum inivit.

412. Ob. 5. DEUS non potest relinquere sine præmio omnia merita justorum; quia sic triumpharent vitia, & jaceret virtus: ergo multò minus potest relinquere sine præmio merita Christi, quæ infinitum excellunt omnia aliorum merita: ergo ista independentè à pacto sunt satisfactio in actu secundo. Resp. om. ant. neg. conseq. nam ratio quæ hic adducta est, & quæ probat antecedens, non probat consequens; primò enim ex ea ratione DEUS non debet præmiare merita justorum propter eorum dignitatem, sed propter infirmitatem hominum, qui ad virtutis exercitium aliter non possunt sufficienter incitari: hæc autem infirmitas non est in Christo, qui ex charitate tamen DEO serviret sine omni præmio. 2. Etsi DEUS non remitteret nostra peccata propter merita Christi, posset tamen ista aliter præmiare, scilicet, dando Christo maximam aliquam gloriam, vel aliud bonum &c. Gormaz de *incarnat. n. 488.* negat antec. & ait, modò DEUS puniret vitia, jam non triumpharent: imò addit, hæc etiam

etiam aliis viis posse impediri: interim tamen alij multi volunt, ex hoc antecedente probari efficaciter immortalitatem animæ: & hinc nolui illud negare.

413. Ob. 6. contra dicta n. 405. Si Christus nos liberavit è captivitate demonis; tunc debuit demoni præstare solutionem pro nobis: hoc autem non fecit: ergo. Confirm. Christus etiam eos redemit, qui fuere in antiquo testamento: sed isti manserunt in captivitate, seu sub potestate tyrannica demonis: ergo. Resp. neg. ma. demon enim quasi licitor habuit nos captivos ex permissione Divina, usque dum DEO præstaretur condigna satisfactio; unde hæc non debuit præstari licitori, sed DEO offenso. Ad confirm. dist. mi. manserunt ij, qui fuerunt in antiquo testamento sub omnimoda captivitate demonis. neg. mi. sub aliqua, si comparatur eorum status cum statu novi testamenti. conc. mi. & neg. consequentiam.

Captivitas, vel potestas demonis, patitur latitudinem magnam. Demon in antiquo testamento non habuit nec à longè tantam potestatem, quantam habuisset, si Christus nos non redemisset: & sic homines tunc existentes liberati fuerunt, ab aliqua servitute, & captivitate. Habuit tamen demon in antiquo testamento majorem potestatem, quam habet in novo; quia ante adventum Christi riores, vel remissiores, erant vocaciones infidelium ad fidem, aut fidelium ad sanctitatem: gratia etiam, licet darentur sufficientes, erant tamen minores; unde demon tunc erat magis solutus, & potentior: homines verò adhuc politici sub factis dura ejus servitute, à qua nos Christus liberavit, obtinendo nobis ampliores gratias, plures illuminationes, & inspirationes, instruendo nos prædicatione Apostolica, & instituendo sacramenta &c. Accedit, quod in antiquo testamento semper esset clausum calum, adeoque omnes tunc defuncti manere deberent quasi in exilio, quod non erat parvum malum, à quo etiam Christus nos liberavit.

DISPUTATIO IV.

De Vi Meritoria Operum Christi.

414. Hucusque explicavimus finem, quem DEUS in incarnationis mysterio intendit, seu ob quem Verbum fuit incarnatum: qui nempe fuit, tum ipsa dignitas mysterij, & gloria ex illo resultans in DEUM, tum redemptio hominum: qua occasione dictum etiam est, de infinito valore meritorum Christi, unde ostenderetur, quomodo satisfactio- nem condignam pro peccatis, tum Adami, tum aliorum, Christus præstiterit. Dictum etiam est, eundem Servatorem meritum esse omnibus gratias saltem sufficientes, plurimis autem etiam efficaces. Superest adhuc examinandum, an, & quæ alia Christus meritis sit, tum sibi ipsi, tum Angelis, tum

R. P. Ant. Mayr, Theol. Tom. II.

progenitoribus suis: qua occasione quoque discutendum est, quid progenitores Christi sint meriti. Cum autem ad meritum requiratur libertas, quæremus primò, an Christus fuerit liber, præsertim ad moriendum: & quomodo libertas ipsius componatur cum ejus impeccabilitate simul, & præcepto moriendi: pro quibus dilucidandis sit

QUÆSTIO I.

De Libertate Christi.

ARTICULUS I.

An, & unde Christus Dominus habeat Impeccabilitatem.

415. Dico 1. Christus non tantum quæ DEUS, sed etiam quæ homo, peccare non potuit. ita communissimè Theologi. Prob. concl. Vel Christus potuisset peccare ex natura rei, vel supernaturaliter: neutrum potest dici: ergo. prob. mi. non potest dici primum; quia Christus ratione unionis hypostatice exigebat visionem beatificam, quæ non stat cum peccato. Neque potest dici secundum; quia communissimè SS. Patres, & Theologi, dicunt, Christum simpliciter non potuisse peccare: & quidem Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 33. sec. 2. §. Dico tamen primò, dicit, oppositam opinionem sine temeritate defendi non posse: quod idem asserunt alij apud Lugonem de *incarnat. disp. 26. n. 4.* Valquez quoque tom. 1. in 3. p. disp. 61. c. 3. eam opinionem saltem aliquà notà dignam judicat.

Dicta SS. Patrum aliqua adduco. S. Dionysius Alexandrinus *epist. contra Paulum Samosat.* (quæ habetur tom. 2. auctariz bibloth. Patrum, & incipit: *Rescriptum ad eam*) circa finem sic ait: *Nemo enim est, qui peccare non possit, nisi unus Christus, sicut Pater Christi, & Spiritus Sanctus.* S. Augustinus l. 2. de *peccat. mer. & remis.* c. 11. ait de Christo: *in cuius non tantum Divinitate, sed nec in anima, nec in carne, ullum potuit esse peccatum.* Similia habet l. de *corrupt. & grat. v. 11.* item *encheirid. c. 40.* quem textum dabimus num. seq. S. Cyrillus Alexandrinus l. *adversus Antropomorphitas c. 23.* ait: *Stolidi verò, ac dementes profusus sunt, qui ipsum etiam Christum, nescio quo pacto, peccare potuisse affirmant.* Similia habent alij, quos vide apud Vasquez loco modo citato.

Confirm. Videtur per se absurdum, dicere, quod DEUS supernaturaliter reddat Christum expeditum ad peccandum: vel quod possit concursu supernaturali (vi cuius ipsi potius, quam alteri agenti, actio ascriberetur) concurrere ad peccatum, ut ex Esparza observat Haunoldus l. 4. tit. 1. m. 281. Nec dicas, DEUM non intendere in tali casu peccatum; nam, quidquid DEUS tendat, absurdum est dicere, DEUM posse

Q

super-

supernaturaliter concurrere ad actum peccaminosum; quia ipsi hic adscriberetur.

416. Dico 2. Ratio, vel origo prima impeccabilitatis Christi, est unio hypostatica. ita Gormaz de incarnat. n. 862. & plures alij. Prob. 1. auctoritate S. Augustini, qui in *enchiridio* c. 40. ait, factum esse per gratiam DEI, ut Christus, in ipso exordio naturæ suæ, quo esse cepit, Verbo DEI copularetur, in tantam personam unitatem, ut idem ipse esset filius DEI, qui filius hominis, & filius hominis, qui filius DEI, ac sic in natura humana susceptio fieret quodammodo ipse gratia illi homini naturalis, quæ nullum peccatum possit admistere: ergo unio hypostatica fecit Christo gratiam quasi naturalem, & impossibilem admissionem peccati.

Prob. 2. Unio hypostatica facit, ut actiones Christi sint actiones DEI (nam facit unum suppositum ex Verbo, & humanitate, & consequenter, cum actiones sint suppositorum, actiones, quæ ab humanitate, tanquam principio ut quo, proveniunt, sunt actiones DEI) atqui est impossibile, ut actio DEI sit peccatum; cum DEUS sit omnino impeccabilis: & utique dedecet DEUM, si ipsi attribuat peccatum: ergo. Nec dicas, non dedecere DEUM in assumpta natura alias imperfectione, e. g. esse passibilem, famere, sicut &c. nam istæ tantum sunt imperfectiones physicae, quæ non trahunt post se indecentiam moralem: at verò peccatum est imperfectio moralis, quæ dedecet creaturam, & multo magis DEUM.

417. Dico 3. Altera ratio, vel origo impeccabilitatis metaphysica in Christo, est visio beatifica, seu clara intuitio DEI ita communis. Prob. Visio beatifica necessitat ad amandum DEUM clarè visum, ut factentur omnes in Beatis; nam intuitio infiniti boni, absque ulla mixtione minimi mali, rapit omnem voluntatem, ad bonum illud appetendum, & intensissimè amandum: ergo non stat cum peccato, etiam tantum veniali, quod opponitur amoris intensissimo, & à bono illo abstrahit, vel saltem retardat. Confirm. Visio beatifica non stat cum iudicio indifferente, requisito ad peccandum; hoc enim debet proponere aliud objectum, DEO displicens, & amorem DEI minuens, ut eligibile, vel amabile, aut dignum amplexione: tale autem iudicium stare non potest cum visione summi boni, & infinite amabilis, ut magis adhuc patebit ex infra dicendis n. 424. ergo visio illa non stat cum libertate ad peccandum, adeoque neque cum peccato.

418. Dico 4. Christus neque peccare potuit in sensu diviso unionis hypostaticæ, seu destruendo unionem hypostaticam per peccatum. ita Gormaz de incarnat. n. 864. & alij. Prob. SS. Patres dicunt, Christum simpliciter non posse peccare, ut Pater & Spiritus S. peccare non potest, prout expressè habet S. Dionysius Alexandrinus, citatus n. 415. ergo volunt, quòd Christus neque possit peccare per destructionem unionis hypostaticæ, sed metaphysicè à se excludat peccatum, sicut Pater, & Spiritus S. Ex qui-

bus, & similibus dictis SS. Patrum Suatez tom. 1. in 3. p. disp. 33. sec. 2. §. Quòd secundo, infer, esse communem Patrum traditionem, quòd Christus impeccabilis sit. Confirm. S. Hilarius l. 10. de Trinit. ante medium ait: Homo Christus JESUS, & in veritate natiuitatis est, dum homo est: & non est in proprietate peccati, dum Christus est; quia &, qui homo est, non potuit non homo esse, qui natus est: &, qui Christus est, non potuit amittere, quòd Christus est: quibus in verbis supponit S. Pater, Christum amissurum fuisse, quòd Christus est, seu unionem hypostaticam, si esset in proprietate peccati, seu peccasset: & simul asserit, eum non potuisse hanc unionem amittere, quàm parum potest amittere, quòd homo sit: adeoque vult, Christum neque per destructionem unionis hypostaticæ peccare potuisse.

419. Prob. 2. conclus. Si Christus ita peccaret, tunc pro priori naturæ præsupponeretur unio hypostatica: adeoque principium ut quod, ad eam actionem peccaminosam pro priori præsuppositum, esset suppositum Divinum, & illa actio, pro priori esset actio DEI, seu suppositi Divini, licet hoc postea destrueretur: sed hoc ipsum est absurdum: ergo. ma. videtur clara; nam e. g. licet bellidux committat peccidiam in principem, & ita dignitatem ipso facto (ut poni potest) perdat, tamen, in sensu saltem morali, adhuc ut belli dux peccatum illud committit. mi. negari non potest: &, si quis eam negaret, Capreolus apud Lugonem de incarn. disp. 26. sec. 1. n. 4. cum potius pœnis, quam rationibus coërcendum ediceret.

Unde admittit quidem supra n. 236. cum alijs ibi citatis, quòd Verbum potuisset assumere humanitatem, quæ prius peccasset, si illud peccatum fuisset prius remissum, saltem in instanti assumptionis; quia tunc DEUS non fuisset causa illius peccati præteriti. At non admittit, Verbum potuisse assumere talem humanitatem, peccato non remisso; quia in tali casu DEUS fuisset specialis quasi causa conservativa peccati, & suo modo habitualis peccator, contra essentialiam exigentiam infinite sanctitatis Divinæ.

Prob. conclus. 3. Unio hypostatica seculum trahit visionem beatificam, ut probabimus n. 422. & hæc excludit iudicium indifferens, necessarium ad peccandum, ut diximus n. 417. ergo non habuit Christus actum primum proximum necessarium ad peccandum, sive ad se dividendum ab unione per peccatum, de quo iterum n. 424. ergo non potuit peccare destruendo unionem hypostaticam. Nec dicas, unionem posse cessare per peccatum; nam responderetur 1. Non potest dari peccatum, nisi pro priori detur actus primus proximus ad illud: hic autem, ut modò ostensum, in Christo non datur. Responderetur 2. Non potest dari peccatum, quod est actio peccaminosa, nisi præsupponatur pro priori suppositum, cuius sit peccatum: atqui in nostro casu hoc non potest

sup.

supponi aliud, quàm Divinum: ergo hujus deberet esse peccatum: quod utique admitti non potest, prob. ma. actiones sunt suppositorum: & insuper in nostris principiis natura non potest existere, nisi sit suppositum: ergo hoc semper præsupponitur ad actiones, & ista illi adscribuntur. prob. etiam mi. superior. non potest in nostro casu præsupponi negatio unionis, seu suppositum humanum; quia hæc unio primum tollitur pro posteriori ab ipso peccato: ergo deberet præsupponi substantia Divina, consequenter suppositum Divinum.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

420. Ob. 1. contra 1. conclus. Humanitas Christi ratione unionis hypostaticæ non est in se ipsa perfectior, quam foret sine illa: sed sine illa posset peccare: ergo etiam potest cum illa peccare. Confirm. Substantia Verbi ratione unionis non reddit humanitatem immortalem: ergo nec eam reddit impeccabilem. Resp. dist. ma. humanitas Christi ratione unionis hypostaticæ non est perfectior per identitatem, conc. ma. non est perfectior per unionem. neg. ma. & conc. mi. neg. conseq. Hoc argumento probaretur, quòd unio hypostatica non det Christo jus ad gloriam: item quòd etiam gratia sanctificans non det jus ad gloriam: imò quòd albedo unita non denominet murum album: quæ sunt falsa.

Ad confirm. neg. conf. Immortale significat incapax mortis, quam denominationem non necessariò secum asserit unio hypostatica, ut est clarum; cum Christus fuerit mortalis, sicut & passibilis. Neque etiam DEUS jam voluit Christum frui hoc dono in via, ut nempe pro nobis posset pati, & mori. At verò post resurrectionem suam Christus urique etiam frui est dicitur corporis gloriosi, immortalitate, & impassibilitate &c. sicut iis fruuntur post resurrectionem suam omnes Beati. Sed neque humanitas Christi in via jam potuit dici immortalis per communicationem idiomatum; quia hæc non datur inter abstracta, ut sepe jam dictum. Jam verò *impeccabile* significat tantum habens impedimentum peccandi, vel non habens potentiam expeditam ad peccandum: hoc autem convenit humanitati Christi jam in via; quia jam tunc habuit unionem hypostaticam, & visionem beatificam, quæ sunt impedimenta peccandi, ut probatum est supra n. 416. Quare humanitas Christi fuit tantum remotè potens peccare, quatenus potuit absolute produci, quin uniretur Verbo.

421. Ob. 2. Potest saltem dici, quòd humanitas Christi in primo instanti incarnationis, in priori signo naturæ ad unionem, fuerit libera ad peccandum: ergo. prob. ant. potest dici, quòd DEUS decreverit illi humanitati sub conditione actus liberi, boni,

virtuosi, dare unionem hypostaticam: & quòd DEUS, cum præviderit actum illum, ab ea humanitate ponendum, statim pro sequenti signo naturæ, adhuc in eodem instanti, unionem hypostaticam contulerit: ergo humanitas Christi fuit libera ad impediendam unionem, seu faciendum sensum divinum ab ea unione; quia fuit libera ad actum illum virtuosum omittendum: ergo etiam fuit libera ad peccandum; quia impedita unione, seu in sensu diviso, potuit peccare.

Resp. 1. neg. ant. ad prob. neg. antec. nam hæc ratione unio hypostatica dependere debuit à libertate Christi, quòd, ut ait Illioa tom. 5. de incarnat. disp. 2. c. 2. n. 22. dicitur præcisè arbitrariò, & sine omni fundamento in Sacra Scriptura, aut ratione: imò dicitur contra communem Theologorum, atque contra S. Augustinum l. de prædestin. Sanctorum c. 15. ubi ait: *Ea gratia fit ab initio fidei sua homo quicumque Christianus, quæ gratia homo ille Dominus JESUS ab initio suo factus est Christus*: atqui gratia, qua homo fit Christianus, præsertim quæ datur ad ipsum initium fidei, non est impediibilis ab homine; nec enim homo potest impedire collationem gratiæ, præsertim primæ, sed tantum potest impedire modum conferendi (quia scilicet potest impedire tam decretum prædeterminatum, quàm permissivum) ergo neque Christus potuit impedire collationem unionis hypostaticæ.

422. Resp. 2. iterum neg. ant. ad probationem autem, si supponatur, quòd omisio illius actus fuisset peccaminosa, respondeo negando suppositum, sive nego, quòd tunc actus bonus liber potuerit elici, aut in primum actus liberi unio conferri; quia in eo casu humanitas debuit eum actum necessariò ponere; cum non potuerit peccare. Ratio est; quia pro toto instanti, quo datur unio, non potest dari libertas ad peccandum (etiam unio ponatur impediibilis, per omissionem actus non peccaminosam) nam unio hæc est impossibilis cum actu primo proximo ad peccandum, & per eam necessariò tollitur unum ex constitutivis actus primi requisiti ad peccandum. prob. unio hypostatica indispensabiliter post se trahit in eodem instanti visionem beatificam: & hæc necessariò trahit post se negationem iudicii indifferents, essentialiter requisiti ad liberè peccandum, de quo n. 417. ergo cum unione ista non fiat libertas ad peccandum.

423. Prob. 1. p. ant. ex communissima Theologorum, qui, ne debeant admistere, Christum aliquo tempore caruisse visione beatifica, malunt admittere miraculum vix perceptibile, in ipso agonizante in monte olivæ, & in cruce: scilicet malunt admittere, tunc in Christo simul fuisse summum gaudium, & summam tristitiam; illud ob visionem beatificam, hanc ob internos, & externos summos dolores. Sanè, si unio hypostatica posset esse sine visione beatifica, longè facilius, & perceptibilius diceretur, DEUM tunc dispensasse in exigentia unionis, & eam ad tempus privasse visione beatifica. Certè

Q3

Theo.

Theologis communissime videtur, minime deuisse DEUM hoc facere, & hoc ipso impossibile esse.

Et sane non videtur decere, ut Pater Divinus Filium suum naturalem, & innocentissimum arceat a facie sua, seu a suo conspectu, quod vel pessimus Absalom morte acerbius censuit 2. Reg. 14. v. 32. & filii DEI adoptiva, seu anima purgantes, dolentissime ferunt, dum ratione culpam poenam damini aliquamdiu sustinere debent. Accedit, quod ex ea privatione visionis nulla oritur Christo utilitas; neque enim serviret ad meritum, aut satisfactionem; cum merita Christi, elicta etiam stante visione, sint tamen infinita: neque serviret ad nostrum exemplum; cum nil inde imitandum nobis veniret: quæ tamen sunt rationes, ob quas Theologi dicunt, DEUM voluisse, ut Christus sensibilis in corpore dolores pateretur. Saltem dici non potest, Christum ullo instanti fuisse privatum visione beatifica, ut probabimus infra a n. 541.

424. Prob. jam 2. p. ant. Visio beatifica, seu clara intuitio DEI, etiam illa non supra, debita Filio naturali DEI, sed tantum communis Beatorum, juxta omnes necessitat creaturam ad DEUM amandum, & nihil culpabile, etque displicens agendum (qua de causa juxta omnes, Beati peccare non possunt) adeoque excludit potentiam, seu actum primum ad peccandum, & præsertim excludit unum ex constitutivis ejusdem, scilicet judicium indifferens: ergo.

Prob. ult. pars ant. Judicium istud indifferens non tantum deberet proponere aliquid quomodocunque indifferens: sed deberet aliquid a DEO prohibitum, & ei displicens, amorisque ejus imminuens, vel impediens, proponere ut eligibile, aut comparabile, vel præferibile DEO, vel saltem ut comparabile, vel præferibile beneplacito Divino, aut rei a DEO volitæ: sed ut tale nihil potest proponi videnti DEUM, seu illi, qui infinitum bonum (respectu cuius omnia alia quasi minus nihilo sunt) clarè, & revelata facie videt: ergo in vidente DEUM non potest dari tale judicium indifferens. Et quamvis omittatur, quod visio non excludat ab intellectu Christi cognitionem aliquam abstractivam DEI, tamen ista in conspectu visionis non potest repræsentare creaturam aliquam ut præferibilem DEO, vel cuiuscunque ejus beneplacito, seu rei volitæ a DEO intensissime amato; quia, stante visione intuitiva DEI, omnia alia objecta perdunt omnem vim abstrahendi animum ab amore DEI: sicut cognitio probabilis in conspectu evidentiæ perdit omnem vim excitandi dubium, vel formidinem de opposito.

Et eadem ratio est, si ponatur in casu objectionis, ommissio etiam non peccaminosa, sed tantum moraliter positive imperfecta; nam etiam istam excludit visio beatifica, ut patet consideranti modo dicta. Si verò poneretur ommissio prorsus inculpabilis, neque etiam moraliter imperfecta, eam humanitas

Christi non potuisset admittere, nisi ex ignorantia invincibili; si enim scivisset, huic omissioni DEUM alligasse maximum suum bonum, nempe unionem hypostaticam, utique omitendo positive imperfectè egisset: at ignorantia, præsertim rerum, ad statum suum spectantium, non cadit in eum, qui habet visionem beatificam, ut Theologi communissime docent de Beatis; præterquam, quod Apostolus dicat ad Rom. 11. v. 29. *Scilicet penitentia enim sunt dona, & vocatio DEI: hoc est, non eripiuntur homini, nisi culpam admittenti: adeoque destructio, vel periclitantia unionis hypostaticæ, alligata non fuit omissioni prorsus inculpata, & nullam etiam imperfectionem includenti.*

Quare in tali casu humanitas Christi, licet in statu conditionato, seu hypothetici scientiæ mediæ, fors vix fuisset libera ad peccandum, vel moraliter imperfectè agendum, tamen in statu absoluto non fuisset libera ad peccandum; vel moraliter imperfectè agendum; quia non daretur in statu absoluto tota hypothetici scientiæ mediæ, sed deesset unum constitutivum, scilicet judicium indifferens: sicut in simili diximus tract. de actib. hum. n. 162. eum non esse liberum in statu absoluto, quem DEUS, quia prævidit per scientiam mediæ malè operaturum, privat ut rationis.

425. Dices 1. Unio hypostatica, vel visio beatifica, non datur in eodem signo nature cum libertate Christi: sed visio datur primum in signo posteriori ad actionem liberam Christi: ergo pro primo signo nature datur tota libertas, etiam ut involvens judicium indifferens. Resp. neg. suppositum ant. Hac ratione signa nature accipiuntur, tanquam partes physice instantis, quasi istud in plura signa realiter divisibile sit; cum tamen juxta omnes per instantis intelligatur tempus indivisibile; unde, quod datur pro aliquo instanti, debet pro toto illo dari: & nemo admittit, posse in eodem instanti pro diversis signis dari duo contradictoria.

Imò, si contradictoria non possunt dari pro eodem signo, minus possunt dari pro diversis; cum signa sint tantum causalitates, vel subordinaciones rerum; in eodem instanti coexistentium, e. g. solis, & lucis; si autem duo contradictoria omnino non possunt simul esse in eodem instanti, multò minus poterit unum ab altero pro eodem instanti causari: e. g. si vita, & mors, lux, & tenebræ, non possunt simul in eodem instanti existere, minus poterit unum pro eodem instanti esse causa alterius: & pariter, si non possunt in eodem instanti simul esse judicium indifferens, & ejus negatio, neque poterit unum, e. g. judicium indifferens pro eodem instanti esse causa suæ negationis, seu dari pro diverso signo nature: adeoque 2. primo ad ultimum, non poterit in eodem primo instanti existentia Christi, pro quo toto datur unio hypostatica, & visio beatifica, dari pro priori signo judicium indifferens, necessario requisitum ad libertatem ad peccandum, & pro posteriori signo dari

neg.

negatio ejusdem judicii, utpote necessario exclusi a visione beatifica. vide etiam tr. de beatit. n. 135. & tract. de act. human. n. 161.

Dices 2. Etsi judicium indifferens sit constitutivum libertatis; tamen non debet esse conjugibile cum utroque libertatis extremo: sicut habitus charitatis, etsi sit constitutivum libertatis ad efficiendum actum charitatis, pro determinato instanti sub gravi præceptum, tamen non est conjugibilis, vel compossibilis cum altero extremo, seu cum omissione actus: ergo, licet judicium indifferens non detur in eodem instanti cum actu, tamen actus est sufficienter liberi adeoque, etiam si judicium indifferens non fuerit datum cum visione beatifica in eodem instanti, tamen Christus adhuc fuit sufficienter liber.

Resp. neg. ant. Actus liber necessario debet esse electio: est autem imperceptibile, quod possit dari electio, quando non datur judicium indifferens. Et quamvis ponatur judicium indifferens stare in duabus cognitionibus, una alliciente ad actum, altera trahente ad oppositum; tamen debet in eo casu utraque simul cum utroque esse compossibilis; quia alias non est possibilis electio. Aliud est, quod non debeat ab actu extrinsece libero utraque cognitio essentialiter respici, de quo in tr. de act. hum. n. 137. Paritas cum habitu charitatis est nulla; quia habitus est tantum principium per accidens; & potest suppleri ab omnipotentia DEI: quæ in eo casu debet esse parata ad influendum loco habitus (si tamen hujus influxus suppleri debeat; nam habitus non potest influere in oppositam peccaminosam omissionem actus, vel actum oppositum malum) nec etiam ad efficiendum actum charitatis essentialiter exigitur habitus: at verò ad efficiendum actum liberum essentialiter requiritur judicium indifferens.

426. Ob. 3. contra 4. conclus. Si per peccatum destrueretur unio hypostatica, tunc sanctitas Divina non conjungeretur cum peccato: ergo nulla est in hac re implicentia. Resp. 1. neg. ant. est enim inexplicabile, quomodo peccatum illud non conjungeretur, saltem pro uno instanti, cum unione hypostatica, quæ est sanctitas Divina; nam, si unio ista jam pro priori ad peccatum esset destructa, non amplius daretur Christus, sed tantum purus homo, adeoque physice non amplius Christus peccaret; unde in sententia opposita possent quidem pro sequenti instanti non amplius conjungi hæc duo; at in primo deberent necessario conjungi. Resp. 2. om. ant. neg. consequ. quia tamen hoc peccatum imputaretur DEO; cum fuisset actio suppositi Divini, quomodocunque hoc explicetur: dicere autem, DEO peccatum imputari posse, est esse absurdum.

ARTICULUS III.

An, & quam habuerit Christus Dominus Libertatem ad moriendum.

427. Certum debet esse Catholicis, Christum Dominum liberum fuisse aliquo saltem modo ad mortem; dicitur enim *Isaie 53. v. 7. Oblatus est; quia ipse voluit; & ipse Dominus ait Joann. 10. v. 17. Propterea me diligit Pater; quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a me ipso, & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a Patre meo.*

Ex quibus verbis habetur, Christum meritum fuisse dilectionem Patris Divini, ponendo animam suam, seu moriendo: adeoque libere esse mortuum; item eum habuisse potestatem moriendi, vel non moriendi; & neminem ei in viro potuisse vitam tollere, sed ipsum sponte suam posuisse. Ex ultimis autem verbis: *Hoc mandatum etc.* habetur, mortem Christo Domino a Patre esse præceptam: quod etiam docet Apostolus, dum ait de Christo ad Philippens. 2. v. 8. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem.*

428. Difficultas jam est, quomodo componatur libertas Christi Domini cum hoc præcepto; nam non videtur posse esse liber ad implendum præceptum, qui necessario, & quidem necessitate antecedente, illud debet implere: atqui Christus, cum antecederet ratione unionis hypostaticæ sit impeccabilis (ut diximus a n. 415.) adeoque impotens præceptum transgredi, videtur necessitate antecedenti constringi ad istud implendum: ergo non videtur fuisse liber.

In varias opiniones abiit Theologi, ut videre est passim, maxime autem apud Lugonem de incarnat. disp. 26. sec. 6. & Gormaz de incarnat. n. 870. & seq. quidam autem modi componendi hæc duo, vel non congruunt principiis scientiæ mediæ, vel etiam ipsam non rite applicant; unde a nobis acceptari non possunt: alij in alias difficultates incurrunt. Mihi præ alijs placet sententia Cardinalis de Lugo cit. disp. 26. n. 102. Gormaz de incarnat. n. 875. Rhodes disp. 3. de incarnat. q. 3. sec. 2. §. 5. & plurium aliorum, præsertim recentiorum, cum quibus

429. Dico. Christus fuit liber ad moriendum, non quidem in sensu composito præcepti, sed in sensu diviso, qui sensus divisus fuit in ipsius potestate; quia potuit impedire præceptum moriendi, atque inpetrare a Patre negationem hujus mandati, & sic non mori. Probatur conclus. 1. Christus Math. 26. v. 53. in horto dicit Petro: *An putas, quia non possum rogare Patrem meum: & exhibebit mihi modo plus, quam duodecim legiones Angelorum?* quibus verbis Christus significavit, se potuisse tunc

temporis passionem suam impedire, & omnia ad eam impediendam necessaria potuisse se à Patre impetrare, inter quæ fuit etiam negatio illius præcepti. Nec dici potest, Christum ibi loqui de se tanquam DEO; nam non ut DEUS, sed ut homo, poterat rogare.

430. Probatur conclus. 2. ratione. In hac sententia omnium optimè conciliatur libertas Christi cum observatione præcepti, quod juxta alias opiniones non ita bene fit: ergo hæc debet aliis præferri. ant. partim probatur solutione objectionum, partim oppugnatione aliarum opinionum.

Itaque primò aliqui dicunt, Christum non quidem fuisse liberum ad mortem, sed tamen meruisse per quandam animi præparationem, & conditionalem voluntatem, qua voluit actus illos exercere, etiam si non essent præcepti. Sed contra est. Sic Christus non esset meritus per voluntatem obediendi, sed per aliam, cui accidentale fuisse præceptum: quod non potest dici, eum per obedientiam meritis sit nobis remissionem, sibi autem nomen super omne nomen.

Secundò alij, maxime Thomistæ, dicunt, Christum fuisse liberum in sensu diviso præcepti. At hi auctores in suo systemate non ostendunt, quomodo Christus potuerit pro libitu suo habere hunc sensum divinum; eodem enim modo loquuntur de Christo, ac de hominibus aliis prædeterminatis, & consequenter impugnatur hæc sententia iisdem rationibus, quibus prædeterminatio physica, quas hic suppono validas esse.

431. Tertiò alij dicunt, unionem hypostaticam non immutare modum operandi voluntatis humanæ in Christo, nec esse principium operativum; unde ajunt, Christum operari cum auxilijs gratiæ omnino indifferentibus, adeoque liberè. Sed hoc non est verum; nam, licet unio non sit principium operativum actionis bonæ, est tamen principium impeditivum actionis malæ, ut supra n. 416. probatum. Eadem unio est impeditiva omnis gratiæ, quæ prævideretur conjungenda cum non adimpletione præcepti, adeoque est exigens decretum DEI, non conferendi auxilium ullum, nisi efficax: quod decretum esset antecedens, & impeditibile per actionem Christi, sicut ipsa unio impedit à Christo non potuit: hoc autem decretum repugnat libertati ad peccandum, vel transgrediendum præceptum, ut probatum tr. de DEO n. 634. Rursus unio hypostatica post se trahit visionem beatificam, quæ utique secum fert modum agendi alium, quam sit in eo, qui caret ea visione. verbo: unio ista immutat actum primum proximum; quia non relinquit eum expeditum ad peccandum, adeoque neque relinquit liberum ad omissionem actus præcepti.

432. Quartò alij hic confugiunt ad puram omissionem liberam, quam volunt Christo fuisse possibilem. Sed, etsi hæc possibile sit, ut tanquam probabilius docuit tract. de act. hum. n. 110. tamen, cum in

hoc casu peccaminosa foret (licet enim juxta multos pura omisso libera non possit esse meritoria, potest tamen esse peccaminosa, ut nemo negat, qui eam possibilem asserit) non potuit Christus ad eam esse liber.

Quintò alij dicunt, Christum quidem non fuisse liberum ad mortem præceptam, fuisse tamen liberum ad circumstantias mortis non præceptas, e. g. ad tempus mortis, ad acceptationem mortis ex hoc potius, quam ex alio motivo, ad intentionem actus acceptationis &c. Sed certè Sacra Scriptura, citata n. 427. dicit, Christum fuisse liberum ad ipsam mortem: nec est ratio, eas ad alium sensum torquendi. Dein sic Christus non redemisset nos, nec meritis fuisset acceptatione libera ipsius mortis, à qua mors ipsa denominata fuisset libera: sed tantum acceptatione libera circumstantiarum mortis; cum tamen Scriptura passim ipsi morti, hoc est, ipsi ut liberæ, sed in concreto eum sua acceptatione sumptæ, redemptionem simpliciter attribuant: quod patet ex verbis S. Scripturæ. *Isaie 53. v. 7. Oblatus est, quia ipse voluit.* & *ibid. v. 10. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum.* item *v. 12. Dispartiam ei plurimos, & sortium dividet spolia, pro eo, quod tradidit in mortem animam suam.* rursum *ad Philipp. 2. v. 8. Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & DEUS exaltavit illum &c.*

433. Sextò alij dicunt, Christum non habuisse rigorosum præceptum moriendi, sed præceptum tantum latè dictum, in quo sensu significat duntaxat ordinationem, directionem, aut regulam superioris, cui Christus absque peccato contravenire potuit: atque adeò liberè ei obediit. Hæc sententia, ut eam explicat Haunoldus l. 4. tr. 1. n. 301. supponit triplicis generis leges, seu præcepta. 1. quæ obligant in conscientia, sub reatu culpæ, & pœnæ. 2. quæ obligant tantum sub reatu pœnæ, transgressori inferendæ. 3. quæ obligant tantum sub conditione non conferendi alicujus boni indebiti, quod tamen conferretur, si actio præcepta facta esset. Hujus tertij generis præceptum fuisse Christo impositum tradit Haunoldus cit. lib. n. 302. scilicet præceptum obligans sub conditione non conferendi nobis (quibus Christus optimè volebat) gratiam, & remissionem peccatorum, nisi ipse moreretur.

Hæc sententia, quamvis probabilis sit, est tamen, ut ait Lugo de incarnat. disp. 26. sec. 8. n. 101. singularis, & contra communem Theologorum (intellige, tempore Lugonis; nam modò multi docti recentiores eam amplectuntur) Merito etiam ei opponitur, quod in Sacra Scriptura præceptum, quod Christo in ordine ad mortem impositum est, vocetur simpliciter præceptum, aut mandatum, quæ vox simpliciter prolata significat obligationem obedientiæ, ejus transgressio sit merito saltem displicens precipienti; unde dicendum est Christo, impositum

stium fuisse præceptum rigorosè tale; nec enim absque necessitate debemus à simplici Sacra Scriptura acceptatione recedere. Quòd autem Sacra Scriptura vocet simpliciter præceptum, & mandatum, quod Christo in ordine ad mortem impositum fuit, patet ex pluribus textibus. *Joan. 10. v. 18. Hoc mandatum accepi à Patre meo.* & *Joan. 14. v. 31. Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* item *Joan. 15. v. 10. Sicut & ego Patris mei præcepta servavi.*

434. Accedit, quòd præceptum, & lex propriè talis, non invenitur sine omni obligatione in conscientia (ut probant Lugo de incarnat. disp. 26. sec. 8. n. 101. & Suarez de legibus l. 3. c. 22. n. 9.) scilicet vel faciendi rem præceptam, vel saltem subeundi pœnam: ergo debet aliqua obligatio talis admitti in Christo: nisi velint adversarij dicere, respectu Christi fuisse omnia mera consilia, quod tamen non videtur esse ad mentem Patrum. Sanè non video, quomodo sufficienter hoc præceptum, ut quidem ipsi explicant, distinguatur à consilio; nam nullam obligationem prorsus imponit, nec peccati, nec etiam moralis imperfectionis positivæ, ejus etiam incurrendæ Christus capax non est. Dein etiam consilium potest dari à superiore, si nolit obligare, aut non possit, ut adversarij dicere debent, DEUM non posse obligare Christum.

Nec dicant, consilium non imponere morale necessitatem. Resp. enim, hoc non esse verum respectu Christi; nam Christus fuit moraliter saltem necessitatus ad melius, consequenter ad sequenda consilia Patris. Apposita autem conditio de non conferendo aliquo bono, aliàs indebito, non facit præceptum; nam talis etiam adijci potest ab alio non superiore, quando aliquid suadet: & hæc conditio quidem probat, ininitum fuisse aliquid præceptum, non verò datum præceptum. Dicere autem, appositionem talis conditionis, si à superiore fiat, constitue re præceptum, & distinguere istud à consilio, est planè arbitrarium, & gratis dictum.

435. Septimò alij dicunt, præceptum Christo impositum fuisse aliquo modo conditionatum (quidquid sit, an strictè conditionatum dicendum sit, quod negat Ulloa de incarnat. disp. 2. c. 2. n. 28.) scilicet sub conditione, si Judæi vellent eum occidere (nec enim obligabatur Christus ad se ipsum occidendum, ut ait idem Ulloa disp. 2. modò citata c. 2. n. 30.) quam conditionem Christus potuisset pro suo libitu impedire, e. g. ostendendo Judæis diutius gloriam suam, ut ostendit discipulis in Thabor. Hæc opinio valde probabilis est: ei tamen obijci posse videtur, quòd eo ipso, quòd mors fuerit Christo præcepta, etiam præceptum fuerit, ne ipse, stante præcepto, impedimentum ejus poneret: adeoque hæc ipsa manifestatio gloriæ suæ ei prohibita fuerit; nam in præcepto videtur tacitè involvi, ut, cui aliquid præceptum est, is executioni illius actionis, vel passionis, non ponat impedimentum, vel physicum, vel morale; aliàs

cur non posset dici, Christum etiam stante præcepto potuisse suum corpus impassibile reddere, vel fugere ex Judæa, & sic mortem vitare? eoquòd præceptum mortis tantum conditionatum fuerit; si scilicet non vellet fugere &c. quòd non videtur admitti posse.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

436. **O**B. 1. Gratis dicimus, præceptum, Christo impositum, fuisse impeditibile: ergo non sufficit, prob. ant. verba Christi ad S. Petrum *Matth. 26. v. 53. tantum significant, quid Christus posset ex natura rei facere, si non impediret præcepto Patris: ergo non probant impeditibilitatem præcepti. Confir. Si Christus potuisset pro libitu impedire præceptum, sive mortem, non dixisset *Matth. 26. v. 39. Pater mi. si possibile est, transeat à me calix iste: sed dixisset: Solo, ut transeat: ergo.**

Resp. neg. antec. ad prob. neg. antec. Certè per illa verba voluit Christus ostendere Petro, se tunc non ex necessitate, sed liberè mori. Illud autem additum ibidem à Domino *v. 54. Quomodo ergo implebuntur Scripturæ, quia sic oportet fieri?* significat quidem, Scripturas, seu prophetias de sua morte, factas fuisse: sed hæc ipsa factæ erant consequenter ad scientiam mediam de non impediendo per Christum præcepto: quæ ipsa scientia media erat à Christo impeditibilis unà cum illis Scripturis, & revelationibus.

Ad confirm. neg. ant. Cum Christus non potuerit impedire suam mortem, nisi ea conditione, ut humanum genus non redimeretur, noluit sine ea redemptione mortem impedire; unde sensus verborum Christi est: *Si possibile est, ut sine passione mea redimatur genus humanum, transeat calix &c.* Adde, quòd S. Hieronymus, & S. Catharina Senensis apud Cornelium à Lapide in hunc locum *Matthæi* accipiant hæc verba Christi, in alio, quam communiter accepto sensu, qui tamen adhuc minus nobis contrarius est.

437. **O**B. 2. Eo perfectior est obedientia, quo minus præcepti obligatio pendet à voluntate subditi: ergo, cum Christus habuerit obedientiam perfectissimam, obligatio præcepti non pendebat ab ejus voluntate, sive ab eo volente, vel non volente petere negationem præcepti. Confir. Præceptum DEI fuit decretum DEI: sed decretum DEI fuit impeditibile: imò illud decretum DEI simul fuit prædefinitio mortis Christi: ergo etiam præceptum DEI fuit tale: ergo Christus non potuit obtinere ejus negationem, mutationem, vel dispensationem. Resp. neg. ant. sed eo perfectior est obedientia, quo magis is, qui obligatus est præcepto, stante obligatione se illi conformat: quòd Christus perfectissimè fecit.

Ad

Ad confirm. conc. ma. dist. mi. decretum DEI fuit antecedenter inimpedibile. neg. mi. fuit tantum inimpedibile, ex suppositione, quod existat. conc. mi. & sub eadem dist. conc. vel neg. primam consequ. secundam vero quoad mutationem præcepti, absolute concedo: nego autem suppositum, quod mutatio hæc sit necessaria: sufficit, si decretum impediatur. Quod spectat ad dispensationem, om. quod in sensu stricto Christus non potuisset habere dispensationem; quia hæc dicitur dari, quando lex manet: non autem potuisset Christus non mori, stante hoc decreto, vel præcepto; cum istud simul fuerit prædefinitio mortis Christi: si autem in sensu latiore tantum intelligatur per dispensationem negatio, vel inpeditio obligationis, hanc potuit Christus obtinere.

438. Ob. 3. Ad petendam dispensationem supponitur pro priori præceptum obligans: sed præsupposito jam pro priori præcepto, non poterat impetrari dispensatio: ergo hæc absolute non potuit impetrari à Christo; quia ex suppositione, quod decretum jam datur, non potest hoc mutari. Confirm. Saltem in ultimo instanti, in quo præceptum obligaret, non posset haberi dispensatio: ergo prob. ant. in eo instanti daretur præceptum obligans, ut ponitur: & si etiam dispensaretur, simul non esset obligans: quæ sunt contradictoria: ergo.

Resp. me jam omisisse, Christum non potuisse obtinere dispensationem strictè dictam, sed tantum latè talem, hoc est, negationem, seu impeditionem præcepti; unde neg. suppositum tam objectionis, quam confirmationis. Impeditio autem præcepti, vel negatio ejusdem, aut potestas impediendi præceptum, nunquam pro priori præsupponit præceptum, nec in primo, nec in ultimo instanti: sed tantum præsupponit potestatem præcipiendi: ne autem ista exiret in actum secundum, seu actum præceptum poneret, poterat à Christo impedi: verbo, hoc præceptum, vel decretum DEI, fuit à Christo impeditibile, sicut, in ultimo etiam vitæ instanti, ab homine est impeditibile decretum reprobativum, vel etiam prædefinitivum.

439. Ob. 4. SS. Patres non agnoscunt præceptum Christo datum: ergo neque nos debemus aliquid agnoscere. Resp. neg. antec. imò SS. Patres communiter cum Theologis, & S. Thoma 3. p. q. 47. n. 2. in corp. & ad 1. admittunt præceptum: & certè, nisi Patres præceptum adstruerent, etiam Scholastici paulò antiquiores, non communiter id adstruerent. videatur Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 43. sec. 1. ubi citat S. Augustinum, & Ezechyium in psalm. 39. v. 8. & sec. 3. ubi citat alios Patres. S. Anselmus autem, qui videtur adversariis favere l. de meditatione redemptionis humane c. 4. tantum sic dicit: Non enim illi homini Pater cogendo præcepit, sed ille, quod Patri placiturum, & hominibus profuturum intellexit, hoc sponte fecit: atqui etiam juxta nos est

verissimum, quod Christus non fuerit coactus, sed sponte præcepto obdiderit, ut ex dicendis patet.

S. Chrysostomus, qui homil. 59. in Jo. an. & homil. 7. in epist. ad Philippens. videtur negare præceptum, primo loco verosimiliter, & secundo loco aperte, agit contra Arianos, qui ex præcepto isto volebant inferre, Christum esse purum hominem; unde (ut Suarez cit. sec. 3. 6. ad argumenta. docet) vel loquitur de Christo ut DEO, cui utique præceptum datum non est: vel certè tantum remouet à Christo imperfectum illum modum accipiendi præceptum, quo accipiunt alii homines, qui necessariò debent subdi præcepto; cum Christus hoc potuerit impedire. Hæc responsio firmatur ex homil. 7. in epist. ad Philipp. ubi ait: Filius Patri obdedit, non quasi in servilem conditionem decidisset.

Quando autem homil. 59. in Jo. an. dicit: Nihil aliud hoc in loco præceptum signat, quam cum Patre concordiam: planè non potest hoc accipi de Christo ut homine, sed de ipso ut DEO; nam ipsius ut hominis, fuit non tantum concordia cum Patre, quæ nullam dicit subjectionem: sed fuit vera, & strictè dicta obedientia. Sic etiam, quando homil. 7. in epist. ad Philipp. ait: Et amicis nos obediimus: planè non videtur comparatio esse perfecta cum obedientia Christi; hæc enim fuit rigorosè talis: illa autem in rigore obedientia non est. Magis favet adversariis Theophilactus: sed, licet hic esset nobis contrarius, non deberet ejus auctoritas contra alios prevalere, maxime, cum, ut scribit Bellarminus de script. Ecclesiast. fuerit schismaticus.

440. Ob. 5. SS. Patres, & maxime acceptæ docent, quod illa obedientia sit perfectior, quæ non tantum obeditur præceptis, sed etiam tantum voluntati superioris, est hic non velic obligare: sed Christus habuit perfectissimam obedientiam: ergo obedit, quin habuerit præceptum. Resp. S. Thomas. 2. 2. q. 104. n. 2. in corp. hæc de re ita scribit. Voluntas enim superioris, quocumque modo immoretur, est quoddam tacitum præceptum. Et tanto videtur obedientia promptior, quanto expressum præceptum obediendo prævenit, voluntate superioris intellecta. unde, ut rectè advertit Arriaga disp. 43. de incarnat. sec. 2. n. 24. ipsa voluntas superioris quæ superioris, aliquid volentis, etiam non velic obligare sub culpa, etiam tantum veniali, tamen jam obligat, saltem sub imperfectione morali.

Certè non videtur explicabilis obedientia, nisi in ordine ad aliquod præceptum, saltem sub imperfectione morali obligans, ut docet Gormaz de incarnat. n. 873, quæ tamen etiam nos dicimus, quod præceptum, Christo impositum, fuerit impositum sub obligatione gravis peccati, in forma dist. ma. perfectior est obedientia, quæ obeditur voluntati superioris, est non velic obligare expressè, vel sub culpa, aut poena. conc. ma. est

non velic obligare, neque etiam tacite, neque sub imperfectione morali. neg. ma. & conc. mi. neg. conseq.

441. Nec dicas, illam obedientiam esse perfectiorem, quæ etiam obeditur voluntati superioris tantum præsumptæ. Resp. enim, si præsumitur voluntas superioris, hoc ipso, ex S. Thoma modò citato, etiam præsumitur aliquod tacitum præceptum, adeoque aliqua obligatio, saltem sub imperfectione morali. Dein hæc præsumptio in Christo locum non habuit; quia non habuit ignorantiam voluntatis Divinæ. Tandem obedientia sæpe est tantum affectiva, non effectiva, quando nullum prorsus sub ulla ratione datur præceptum; quia scilicet tunc subditus tantum ostendit magnum affectum erga obedientiam: sicut, si quis aliquid alteri dat, quod putat debitum, cum revera non sit debitum: vel si debitum, jam prius expunctum, secunda vice solvit, si fortè prius non rite solvisset: dicitur valde justus; cum tamen talis ejus actus sit potius actus justitiæ affectivus, quam effectivus: in Christo autem debet admitti obedientia, non tantum affectiva, sed effectiva. Hinc etiam quidam Sancti non contenti obedientia affectiva, ut certiores essent de obedientia effectiva, voluerunt, ut certè res difficile sibi sub præcepto obedientiæ imponerentur.

442. Ob. 6. Si Christus ideo fuit liber in præcepto moriendi; quia potuit obtinere impeditionem præcepti, tunc non fuit liber in ordine ad observanda præcepta naturalia: ergo non est meritis per eorum observationem: hoc non est verum: ergo. Confirm. Ipsum præceptum moriendi in Christo fuit naturale: ergo neque per hujus observationem esset meritis. antec. prob. Christus ex naturali præcepto charitatis debuit mori pro hominibus: ergo. Resp. dist. ma. tunc Christus non fuit liber in ordine ad observanda præcepta naturalia quoad substantiam, nec per eam observationem fuit meritis. conc. ma. non fuit liber quoad circumstantias varias observationis illorum præceptorum, nec per eas est meritis. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Christus utique non fuit liber ad blasphemandum Patrem, vel non blasphemandum; neque fuit liber ad eum colendum: sed illud necessariò omisit, hoc necessariò fecit: attamen adhuc fuit liber (saltem tali libertate, quali fuit liber ad moriendum, de qua re iterum n. 449.) ad circumstantias cultus, de nocte, vel de die, diutius, vel brevius, per hos, vel illos actus virtutum, plures, vel pauciores, magis, vel minus intensos &c. & per has circumstantias est meritis infinitè. Ad confirm. neg. ant. de quo vide n. 410.

443. Ob. 7. Christo non potuit imponi præceptum rigorosum: ergo nostra conclusio non subsistit. prob. antec. rigorosum præceptum moriendi haberet hunc modum tendendi: Si tu non moriaris, incurres meam inimicitiam, & reatum poenæ aeternæ: vel saltem peccatum veniale, aut morale imperfectionem positivam: sed talis modus

tendendi non potest afficere Christum: ergo. prob. mi. Christus non potuit incurrere peccatum, nec inimicitiam DEI, nec reatum poenæ aeternæ, nec culpam venialem, aut morale imperfectionem positivam: ergo non potuit ei imponi præceptum sub tali modo tendendi; alias, ut ait Haunoldus l. 4. tr. 1. n. 308. præceptum tale ferme idem diceret, ac: Si tu produxeris Chimaram, ego superaddam hircocerum: quod est ridiculum.

Resp. 1. Hoc argumentum retorquetur in præceptis naturalibus, quibus etiam juxta Haunoldum, & alios adversarios, Christus fuit subiectus: quomodo ergo illa præcepta explicantur in ordine ad Christum? Dicit quidem Haunoldus cit. tr. n. 307. Christum non teneri præceptis illis, tanquam obligantibus in conscientia, sed tantum in hoc sensu, quod illa objecta, e.g. blasphemia, odium DEI &c. ratione hujus præcepti, fuerint reddita Christo impossibilia. At interim semper verum est, quod ista respectu Christi non fuerint mera consilia, sed strictè, & rigorose loquendo, præcepta, quæ Christum affecte unt, quemcumque tandem effectum habuerint: ergo etiam potest præceptum moriendi esse rigorosum, & Christum afficere, elque fugam mortis, stante præcepto, vel in sensu composito præcepti, impossibilem facere: quod sufficit nostræ conclusioni. Secundo videtur hic ipse effectus impossibilitatis difficulter explicabilis, nisi admittatur aliqua obligatio in conscientia sequendi præceptum, quamdiu obligat: imò ipsa obligatio, & nihil aliud, reddit in hoc subiecto impeccabili impossibilem transgressionem præcepti.

Resp. 2. cum Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 43. sec. 1. 5. Secundo dicitur. neg. antec. ad prob. dist. ma. præceptum rigorosum haberet hunc modum tendendi formaliter, vel explicitè. neg. ma. virtualiter, vel arguitivè. om. ma. & dist. mi. talis modus tendendi explicitè talis non potest afficere Christum. om. mi. modus tendendi tantum aliquo modo virtualiter, & arguitivè talis. neg. mi. & conseq. ad prob. quæro, quomodo explicent adversarii has propositiones communissime dici solitas: Si DEUS non staret promissis, esset infidelis: si mentiretur, esset fallax: certè est eadem difficultas; unde neg. conf.

444. Præceptum non habet dictum sensum formaliter: imò, strictè loquendo, nec arguitivè, respectu subiecti impeccabilis, sed tantum respectu subiecti peccabilis; hinc rectè ait Suarez loc. cit. præceptum melius explicari per hanc propositionem absolutam: Hoc præscribitur tanquam necessarium ad virtutem: quamvis dein respectu subiecti peccabilis, & capitis comminationum, virtualiter habeat dictum modum tendendi conditionatum. At verò respectu subiecti impeccabilis, & impunibilis, adeoque incapis minarum, neque virtualiter debet habere supradictum sensum conditionatum de futuro: sed ad summum hunc: Si hoc faceres, tunc incurres meam inimicitiam: in quo nihil est absurdum.

Quod declaratur ulterius per ea, quae Suarez *sec. num. preced. cit. §. Neque contrarium* docet, scilicet in legibus considerandam esse vim duplicem, directivam, & coactivam. Vis directiva facit, ut actus sit necessarius ad rectitudinem, & honestatem virtutis: coactiva respicit comminationem poenae: & haec non est simpliciter necessaria ad legem, vel praecipuum; cum in praecipuo per se tantum intendatur determinatio moralis, & directio ad actus morales, quae sufficienter habetur per intentionem voluntatis superioris, inducentis obligationem: comminatio vero ad summum secundario pertinet ad legem, & accommodanda sit capacitati subjecti, cui lex fertur; unde, si subjectum impeccabile est, nulla comminatione, aut coactione indiget: & praecipuum in tali subjecto locum habet quoad vim directivam, non vero quoad coactivam.

ARTICULUS V.

Solvuntur reliquae Objectiones.

445. **O**B. ulterius 8. Christo praecipuum est mors, non qualiscunque, sed libera, & meritoria, ut scilicet per eam liberaretur genus humanum: atqui mors libera involvit ipsam non impeditionem praecipui: ergo etiam haec fuit praecipua: ergo Christus non potuit petere, vel habere impeditionem praecipui; alius violasset aliquid praecipuum, & male egisset. Resp. om. ma. neg. mi. Inprimis Christo praecipua non fuit mors libera in se ipsa, & intrinsece; nam mors talis esse non potest: sed tantum praecipua fuit mors libera denominative, & extrinsece, ab actu voluntatis, seu ab acceptatione: quae tamen ipsa acceptatio in nostris principiis tantum denominatur extrinsece libera, ab actu primo libero, seu ab ipso Christo ut habente libertatem, eam acceptationem ponendi, vel non ponendi; hinc melius diceretur, Christo ut libero fuisse praecipuum mortem: Christus autem, ut liber ad acceptandam mortem, non involvit praecipuum, sed ab eo prorsus praescindit; nam, ut sufficienter probavimus a n. 429. Christus ut liber potuit hoc praecipuum impedire.

Aliud est, quod ipsa voluntaria acceptatio mortis ex obedientia supponat praecipuum, vel positum, vel certo ponendum: quod licet concedatur, non obest; quia haec ipsa acceptatio fuit impedibilis, saltem in ipso praecipuo: vel ea impedibilitate, qua impediri potuit praecipuum; hoc enim impedito eo ipso impedita etiam fuisset ea acceptatio. Unde Christus in primo signo potuit impedire praecipuum: in secundo autem non voluit id impedire, & hinc praecipuum supposuit, vel positum, vel certo ponendum: in tertio signo ex amore obedientiae acceptavit mortem praecipuam, & quidem liberam; quia liberam non impedivit praecipuum, ut magis patebit ex statim dicendis.

446. Ob. 9. Juxta nos Christus non fuit

set meritis per acceptationem mortis, sed tantum per non impeditionem praecipui: hoc dici non potest: ergo. prob. mi. sic Christus non esset meritis per obedientiam; nam obedientia est voluntas implendi praecipuum: atqui Christus meritis est per obedientiam: ergo. Resp. neg. ma. Ipsa etiam acceptatio mortis in Christo fuit meritoria; nam inprimis, etsi non fuisset in se immediate libera, tamen adhuc esset libera mediata, & denominative, à libera nolitione impeditionis praecipui, quae simul imperasset acceptationem mortis: sufficit: in libertas mediata actuum internorum ad meritum, ut probavi cum multis in *tract. de act. hum. a n. 151.*

Imò, quae ita libera sunt, juxta communem dicuntur formaliter libera; quia pro libitu possunt poni, vel omitti. Sic dicitur quis formaliter liber ad videndum, quamvis prius debeat aperire oculos, & iis apertis necessario videat: & sedens dicitur formaliter liber ad ambulandum, etsi prius surgere debeat. Sic etiam Christus dici potest formaliter liber ad moriendum ex obedientia, quamvis prius praecipuum acceptare debuerit.

Dein, etsi non sufficeret libertas mediata, potest dici, ipsam acceptationem mortis in se ipsa immediate fuisse liberam; quia acceptatio haec potuit ipsam nolitionem impeditionis praecipui praecedere, adeoque etiam praecipuum (quo casu praecipuum nondum impedire potuit libertatem Christi ad eam acceptationem ponendam, vel non ponendam) potuit enim Christus sic dicere: *Volo obedire Patri usque ad mortem crucis, & hinc nolo impedire praecipuum*: qua ratione formalissime liberè voluit mortem, adeoque per hanc volitionem, seu acceptationem potuit mereri. An autem actus acceptans mortem, & nolens impedire praecipuum, fuerit unus, & indivisibiliter idem, non refert; modò enim Christus pro priori acceptavit mortem, & propterea noluerit impedire praecipuum, sive uno, sive duobus actibus, id fecerit, clarum est, acceptationem mortis immediate in se liberam fuisse.

447. Urgebis. Hac ratione acceptatio mortis, praecedens praecipuum, non erit actus obedientiae, hoc ipso, quod non praesupponat praecipuum: ergo Christus non meritis fuisset per actum obedientiae. Resp. neg. ant. Actus, maxime internus, obedientiae non necessario exigit praecipuum pro priori jam positum, sed tantum praecipuum ponendum, cui ille actus internus se conformet, & simul actum deum externum conformare decernat; sicut enim diximus in *tr. de DEO n. 683.* quod voluntas solvendi debuit post consecutum laborem, licet ipsa non sit debita, sed sit liberalis, tamen spectet ad justitiam; quia ejus objectum, scilicet solutio post laborem est debita ex justitia, & actus specificatur ab objecto: ita etiam haec acceptatio mortis, licet ipsa non sit praecipua, tamen spectat ad obedientiam; quia ejus objectum, seu mors, est praecipua (nam praecipuum datum

est ante mortem Christi) unde diximus n. 445. actum obedientiae supponere praecipuum, vel positum, vel certo ponendum.

Si tamen necesse foret (quod tamen nunquam probabitur) ut ad quemcumque actum obedientiae praesupponeretur praecipuum actu existens, tunc quidem illa prima acceptatio mortis in Christo non esset actus obedientiae strictè talis: essent tamen actus obedientiae strictè tales sequentes plurimae acceptationes mortis, quas Christus Dominus per totam suam vitam saepissime repetiit, offerendo se Patri victimam, ad mortem usque obedientem pro humano genere: & isti actus erant immediate liberi, ac meritorii; quia, licet una acceptatio mortis fuerit praecipua, & ea, si post praecipuum jam actu positum elicita fuit, non fuerit immediate libera (quamvis meritoria, ut dictum n. 446.) tamen non fuit praecipua innumerae illae acceptationes, quas Christus in terris degens frequentissime elicit.

Insuper hi actus verè fuerunt actus formales obedientiae; quia habuerunt pro motivo praecipuum jam positum, & objectum etiam praecipuum, à quo sumitur species actus. Quod autem insuper ad actum obedientiae requiratur, ut non tantum ejus objectum, sed etiam ipse in se sit praecipuum, nunquam poterit probari: imò nos supra probavimus oppositum. Ab his autem actibus obedientiae, immediate in se liberis (si hoc necesse esset) potuit mors Christi denominari libera, & meritoria, adeoque verissime dici, per obedientiam Christi Domini, ad mortem usque Patri exhibitam, eamque liberam, genus humanum esse redemptum: quamvis (ut sub initium jam ad hanc objectionem responsum est) iustitiam etiam ad meritum, & satisfactionem, libertas tantum mediata: & insuper ad actum obedientiae sufficiat praecipuum, certo, & absolute ponendum.

448. Ob. 10. ex Haunoldo *l. 4. tr. 1. n. 290.* Christus non tantum fuit praecipua mors, sed omnes circumstantiae, imò omnes actiones, quin & omnia verba, quae locutus est: quod etiam Maldonatus putat manifestè probari ex illo *Joan. 12. v. 49. Ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, aut quid loquar*: ergo etiam Christo praecipua fuit non modo impeditionis praecipui. Resp. neg. ant. quod negant Theologi omnes, qui adtribuunt libertatem Christi, quoad circumstantias mortis: quae sententia cum sit Doctoris Eximii, Valerii, Valentii, Lessii, & tempore Lugonis, ut ait ipse *de incarn. disp. 26. n. 82.* communis, non videtur auctoritas Maldonati, quamvis alias magna, esse irrefragabilis.

Textus certe objectus non plus probat, quam praedicationem Christi ad Judaeos factam esse ex praecipuo Patris: non vero probat nihil aliud unquam dictum, aut factum, vel omisum à Christo, nisi quod fuerit praecipuum: neque est ullus alius textus, qui id dicat. Et quae necessitas dicendi, quod

etiam oratio Christi in hortu, inefficaciter petens liberationem à morte, fuerit Christo praecipua? quamvis non negem, etiam istam potuisse praecipui. Adde, quod apud eundem Maldonatum ferè immediate ante SS. Augustinus, & Ambrosius, Beda, & Theophilactus dicant, ibi Christum loqui de se ut DEO, & per acceptum mandatum intelligi acceptam à Patre naturam Divinam: addatque S. Ambrosius, doctores olim ea verba sic interpretari solitos; unde mirum est, Maldonatum statim subungere, hic manifestò argumento refutari opinionem Theologorum, decentium, Christum non omnia prorsus ex mandato Patris fecisse.

Potest etiam juxta nostra principia facile responderi, om aut. dist. conseq. ergo etiam Christo praecipua fuit illa nolitio, praecipuo antecedenti, & impedibili, neg. conseq. praecipuo conseqenti, & impedibili, conseq. Hoc nihil aliud significat, quam fuisse Christo praecipuam, etiam acceptationem mortis ex obedientia faciendam, sed postquam ejus determinatio ad mortem acceptandam fuit à DEO per scientiam mediam praeviam: qua tamen scientia media impediri potuisset à Christo.

Dices. Praecipuum dispensabile, vel impedibile, non est rigorosum praecipuum: ergo juxta nos praecipuum Christo impostum non fuit rigorosum. Resp. neg. ant. Qui sic loquuntur, contradicunt communissime sententiae Theologorum: & debent admittare, quod nulla humana, etiam Ecclesiastica praecipua, sint rigorosa praecipua; imò omnino nulla, exceptis naturalibus primi ordinis. Si dicas, praecipua saltem non debere esse dispensabilia, vel impedibilia, ad petitionem illius, quem obligare intendunt, iterum dicis aliquid contra communissimam, & admittere debes, quod praecipua obedientiae, Religiosis ad eorum instantiam imposita, quae instantia illa omnia fuissent impedita, non sint rigorosa praecipua, quod nemo dicit. Certe definitio praecipui, aut legis, non convenit praecipuis, vel legibus dispensabilibus, aut impedibilibus quam aliis.

449. Ob. 11. Christus non fuit liber ad actum minus perfectum pra perfectiori: ergo non potuit impeditionem, vel negationem praecipui petere; quia perfectius fuerat obedire. prob. ant. relinquere actum perfectiorem pra perfectiori est imperfectio moralis: haec non cadit in Christum: ergo. Resp. r. dist. ant. Christus non fuit liber ad actum minus perfectum consequenter, conseq. ant. non fuit liber antecedenter, neg. ant. & conseq. Sicut hucusque diximus, Christum fuisse liberum ad mortem, non consequenter (quia supposito praecipuo debuit mori) sed antecedenter (quia potuit praecipuum impedire) ita potest dici, Christum fuisse liberum ad actum materialiter minus perfectum, non quidem consequenter (quia supposita complacencia, & voluntate Patris, aliquo modo exigentis à filio actum materialiter perfectiorem, Christus à visione beatifica videtur necessitari ad eum actum elicendum) at

fuisse liberum antecedenter; quia hanc ipsam complacentiam, & voluntatem Patris, Christus potuit impedire, sicut potuit impedire præceptum; neque enim Pater, seu DEUS, necessarii sibi ita complacet in actu materialiter perfectiori, ut eum necessario a Christo exigat: sed potest velle etiam minus perfectum.

Respondent alij 2. neg. ant. quia, ajunt, alias Christus non fuisset liber, libertate æstimabili in genere moris, ad meritum, vel demeritum; nam libertas, præcisè inter duo individua æqualia, non videtur sufficere ad meritum, vel demeritum: cur enim tibi sum obligatus ideo, quod dederis mihi porcum aureum A. quam aureum B. omnino æqualem, si mihi debebas ex justitia aliquem aureum dare? cur etiam mereatur poenam, qui necessitatus, in casu perplexitatis, ad unum malum, ex duobus omnino æqualibus facit hoc potius, quam alterum?

Quare talem hominem omnes exulant: & merito; nam, si eum velles reprehendere, quod fecerit hoc, dicere posset: si fecissem oppositum, etiam æqualiter me reprehendisses, & utrumque vitare non potui. Quare, ajunt, debet in Christo admitti major libertas, saltem physica, non quidem ad aliquod positivè imperfectum, sed ad negativè tale: hinc ad probi negant ma. non enim est hæc imperfectio moralis, hoc est, moraliter imputabilis ad vituperium: sed est tantum imperfectio physica, & ut communius vocant, negativa, seu non major laudabilitas, quæ non affert veram indecentiam, seu vituperabilitatem.

Nec omisso actus perfectioris se habet ut omisso pura peccaminosa; hæc enim utique secum fert veram moralem indecentiam, & in hoc sensu potest dici imperfectio positiva, hoc est, afferens positivam vituperabilitatem. Interim tamen in nostris principis, sicut explicatur libertas, & meritum mortis, vel acceptationis ejusdem, per libertatem non impeditionem præcepti, ita etiam libertas, & meritum actus perfectioris, explicatur per non impeditionem complacentiæ, & voluntatis Patris Divini, ut rem hanc penitus examinanti facile patebit.

Admirare tamen Cardinalis Lugo de incarnat. disp. 26. sec. 10. n. 134. Gormaz de incarnat. n. 886. & alij, Christum non fuisse moraliter liberum ad actum imperfectum præ perfectiori, ratione visionis beatificæ; unde moraliter debuit semper eligere perfectius, quamvis juxta hos auctores physice potuisset eligere minus perfectum. Hanc moralem necessitatem non nemo negat ex eo, quod etiam negetur in DEO moralis necessitas ad optimum, ut etiam nos negavimus n. 42. sed, si quis rem bene expendat, videbit, rationes illas non militare in hoc casu; Christus enim ut homo fuit capax difficultatis: neque voluntas Christi humana erat regula suprema moralitatis, quæ faceret rem formaliter perfectiorem &c. quas rationes ibi atulimus.

450. Ob. 12. Martyres dicuntur liberè

mortui pro fide, quamvis non fuerint liberi ad mortem quoad substantiam; quia aliquo tempore debuerunt mori: sed tantum fuerint liberi ad circumstantias mortis, e. g. ad tempus, & modum; quia potuissent negando fidem aliquanto diutius vivere, & morte minori defungi: sic etiam dicuntur milites liberè mori pro patria: ergo etiam Christus poterit dici liberè mortuus pro humano genere, quamvis non fuerit liber quoad substantiam mortis, sed tantum quoad circumstantias: & maxime quoad tempus mortis; cum enim potuisset naturaliter longiori tempore vivere, liberè ceteris mortuus est: ergo potuit habere præceptum moriendi indispensabile, & inimpedibile.

Resp. 1. ex Lugo de incarnat. disp. 26. sec. 7. n. 90. neg. conseq. Martyres dicuntur liberè mortui; quia mortui sunt multo ante tempus, quod naturaliter adhuc vivere potuissent; nam, ut ait hic auctor, si quis damnatus ad mortem tantum brevi tempore mortem acceleraret, e. g. per semiquadrantem, cundo velocius, vel breviori via ad locum supplicio destinatum, non diceretur liberè mortuus. At supposito præcepto indispensabile, Christus Dominus non ita multo ante mortuus fuisset; quamvis enim id velit Arriaga de incarnat. disp. 42. n. 49. tamen non probat, & videtur posse impugnari ex Joan. 13. v. 1. ubi dicitur: *Sciens JESUS, quia venit hora ejus*: hoc est, hora passionis, constituta à Patre, ut explicat S. Chrysostomus, & Theophilactus apud Maldonatum in hunc locum Joannis: hæc autem constitutio, vel determinatio facta est per præceptum, per quod simul mors, & tempus mortis decretum est.

Resp. 2. & melius cum eodem Lugo loc. cit. as Gormaz de incarnat. n. 372. dist. ant. martyres dicuntur liberè mortui in sensu morali, & juxta modum loquendi humanum, hoc est, eo modo, quo homines possunt liberè mori. conc. ant. in sensu stricto, ut etiam liberi fuerint quoad substantiam mortis, neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. In primis ad martyrium præcisè non est necessaria libertas, ut docent Theologi, agentes de innocentibus infantibus pro Christo occisis; unde martyrium causat etiam gratiam aliquo modo ex opere operato, ut plures dicunt: dein martyribus sufficit libertas ad circumstantias mortis. At verò Christo tribuenda est libertas quoad ipsam substantiam mortis; nam ipse dicit de anima, seu vita sua Joan. 10. v. 18. *Nemo tollit eam a me: sed ego pono eam a me ipso: & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam*: quod nullus martyrum dicere potuit.

QUA.

QUÆSTIO II. De Objectis Meritorum Christi.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex sit Meritum.

451. Certum est, Christum Dominum, non tantum nobis tempore posterioribus, sed etiam B. Virgini matri suæ, & alijs quoque progenitoribus suis, meritum esse varias gratias, & dona supernaturalia, quæ ipsis collata fuere jam ante existentiam actualem Christi. Vicissim Theologi communissimè tradunt, etiam B. Virginem, & alios quoque progenitores Christi, meritos fuisse, saltem circumstantias incarnationis, si non de condigno, saltem de congruo, de quo agemus paulò inferius. Difficultas jam, quam aliqui maximam totius hujus tractatus existimant, nascitur ex eo, quomodo hæc merita mutua debeant conciliari, & an admittenda sit aliqua mutua naturæ prioritas inter illa, vel an omnis mutua naturæ prioritas tanquam impossibilis sit rejicienda: quo casu dein quaeritur, quo in genere, vel qua in specie, fuerint merita Christi.

452. Ad hæc clariùs exponenda, pauca repeto aliqua ex tractatu de merito. Meritum supernaturalis (de hoc enim est modò quæsitio) in genere rectè definitur ex Oviedo in 1. 2. tr. 9. contr. 1. pan. 1. n. 4. *Obsequium factum DEO, ex se potens povere ad retributionem doni supernaturalis*. Dividitur in meritum de condigno, & meritum de congruo, de qua divisione ita habet S. Thomas in 2. disp. 27. q. 1. a. 3. in corp. *Dicitur autem aliquis mereri ex condigno, quando invenitur æquitas inter premium, & meritum, secundum rectam estimationem: ex congruo autem tantum, quando talis æquitas non invenitur, sed solum secundum liberalitatem donantis minus tribuitur, quod damus debet*. Quare meritum de condigno, quod aliqui vocant meritum simpliciter, dicitur illud, quod est æquale premio: ac meritum de congruo, quod quidam vocant meritum secundum quid, est illud, quod non est æquale premio, sed quod tantum habet aliquam imperfectam exigentiam ad premium: interim tamen multum debet accedere de liberalitate, & affectu donandi in premiante.

453. Ubi tamen notandum ex Oviedo eit. tr. 9. contr. 5. pan. 5. Gormaz tract. de merito n. 11. & alijs, quibus præit S. Thomas, hanc æqualitatem non debere esse strictè arithmeticam, sed sufficere geometricam, seu aliquo modo proportionalem; sic enim habet Angelicus loc. cit. num. præed. *Est enim duplex æquitas, scilicet quantitatis, & æqualitas proportionis. Secundum quantitatis æqualitatem ex actibus virtutum vitam æternam ex condigno non meremur; non enim tantum bonum est in quantitate actus virtutis, quantum præ-*

mium glorie, quod est finis ejus. Secundum autem æqualitatem proportionis ex condigno meremur vitam æternam; attenditur enim æqualitas proportionis, quando æqualiter se habet hoc ad illud, sicut alius ad alterum; non autem majus est DEO vitam æternam tribuere, quam nobis actum virtutis exhibere: sed sicut hoc congruit huic, ita illud illi: & ideo quædam proportionis æquitas invenitur inter DEUM premiāntem, & hominem merentem.

Nempe, ut rite determinetur æqualitas, seu proportio inter meritum condignum, & premium, attendi debent etiam circumstantiæ, & maxime dignitas premiantis; nam, quo major est dignitas premiantis, eo majori premio etiam dignum est meritum; neque enim decet, ut idem meritum, vel obsequium, in se materialiter sumptum, eodem modo remuneretur rex, ac alius inferior: e. g. si vitam servet rusticus, ac regi, non debes parum remunerationem expectare ab utroque, sed majorem longè à rege; nec enim deceret, regem pro hoc obsequio tantum dare aliquot florenos, qui satis essent pro paupere rustico; nec excessus ille domi regis erit tantum liberalis donatio, sed spectabit ad condignitatem premij, respondentis tali merito.

454. Nec dicas, obsequium præstitum persona digniori decrescere in ratione meriti; nam, licet hoc sit verum, tamen non ideo etiam meritum decrescit in ratione condignitatis ad premium; cum hæc condignitas partialiter constituitur, saltem aliquo modo geometricè, ex dignitate premiantis, nec sicut in solo intrinseco valore, aut æstimabilitate actionis meritoria. Quare, licet meritum, regi exhibitum, e. g. defensio vite illius contra hostem, minus in se sit, quam sit idem meritum exhibitum rustico, tamen meretur de condigno majus premium à rege, quam à rustico, ut est modò dictum. Et hoc est, quod S. Thomas dicit, meritum debere esse æquale premio secundum rectam estimationem; recta enim æstimatio planè judicat, plus in premium dare debere regem, quam tantum nobilem, & hunc plus, quam rusticum.

Quantum autem debeat ab hoc, vel illo premiante dari, non potest desumi aliunde, nisi ex morali prudentum judicio, sive æstimatione. Hoc semè idem dicere volunt alij, quando dicunt, meritum condignum debere habere æqualitatem, non quidem quoad quantitatem, seu arithmeticè, sed tamen quoad virtutem, hoc est, quoad vim movendi, quæ dependet etiam à dignitate premiantis. Idem etiam intelligitur, si dicatur, debere meritum condignum habere æqualitatem similem illi, quam habet semen cum arbore, quam continet in virtute.

455. In merito autem de congruo, non quidem requiritur hæc æquitas: requiritur tamen, prout ait Haunoldus 1. 2. tr. 31. c. 3. n. 842. ut sit tam æstimabile, ut premiāns possit prudenter moveri ad dandum illud

R 3